

Наставно-научном већу
Факултета политичких наука
Универзитета у Београду

На седници Одељења за међународне студије, одржаној 27. јуна 2024. године, констатовано је да је кандидаткиња мр Славица Стаменић Јањић завршила писање докторске дисертације под насловом **„Стратешка партнерства Републике Србије од 2009. до 2019. године и њено спољнополитичко позиционирање“**, под менторством проф. др Драгана Ђукановића. Одлуком Наставно-научног већа Факултета политичких наука Универзитета у Београду од 27. јуна 2024. године именована је Комисија за оцену докторске дисертације у саставу: проф. др Драган Симић, редовни професор, Факултета политичких наука Универзитета у Београду, проф. др Драган Ђукановић, редовни професор, Факултета политичких наука Универзитета у Београду, и др Ана Јовић-Лазич, виши научни сарадник, Институт за међународну политику и привреду, Београд.

Комисија је прегледала и оценила наведени докторски рад и на основу мишљења свих њених чланова Наставно-научном већу Факултета политичких наука Универзитета у Београду подноси следећи:

Извештај о докторској дисертацији

Основни подаци о кандидату

Славица Стаменић Јањић рођена је 2. октобра 1986. године у Сарајеву. Академске 2014/2015. године уписује докторске академске студије политикологије - Међународне и европске студије на Универзитету у Београду - Факултету политичких наука у оквиру којих је положила све предвиђене испита са највишим оценама.

Пре уписа на докторске академске студије, на Универзитету *Lincoln* из Сједињених Америчких Држава стекла је звање магистра економских наука. Током целокупног школовања остваривала је одличан успех и била стипендиста Града Београда и Министарства просвете и културе Републике Српске. У току трајања студија била је активна у хуманитарним организацијама као што су Међународна мрежа помоћи и Црвени крст Србије, као и у Друштву Србије за односе с јавношћу.

Од фебруара 2019. године ради у политичком одељењу у Амбасади Народне Републике Кине у Србији. Пре тога, била је запослена пет година у Министарству трговине, туризма и телекомуникација у Влади Републике Србије, на пословима везаним за економску дипломатију у одељењу за економско-финансијске послове.

Члан је регионалне невладине организације *East West Bridge*. Тренутно је ангажована и као дописник кинеске националне телевизијске мреже CCTV и објавила је неколико чланака за дневне листове попут *People's Daily* и *China Daily*. Течно говори енглески језик и служи се француским језиком, а поседује и основни ниво познавања кинеског и немачког језика.

Објављени радови кандидата:

- „Challenges for NAFTA: Renegotiation or Disintegration“, pp. 23-35, *The Review of International Affairs (RIA)*, Belgrade, VOL. LXVIII, No. 1168, October-December 2017 (UDC 339.52(7); Biblid 0543-3657, 68 (2017); ISSN 0486-6096; UDK 327); **M52**
- „Game Theory illustrated by the example of foreign trade relations between United States and People's Republic of China“, pp. 159-167, *Book of proceedings from 4. International Scientific Conference „MES“*, September 2018. (DOI: 10.7251/BLCMES1801159S; UDK 338.121:327 (73:510); COBISS.RS-ID 7634200); **M14**
- „Transition of power on the example of USA and China: Establishment of bipolar world or new American cycle“, pp. 422-432, *Book of proceedings from 15. International Scientific Conference “Knowledge in practice”*, December 2017. (DOI: 10.7251/STES1609422S4; ISBN 978-99976-662-8-4; COBISS.RS-ID 6880024); **M31**
- „Sources of law in the field of international legal protection of trademarks in the EU“, pp. 422-432, *Book of proceedings from 5. International Scientific Conference “Science-support for development of South-East Europe”*, December 2017. (DOI: 10.7251/STES1609422S4; ISBN 978-99976-662-8-4; COBISS.RS-ID 6880024); **M31**
- „International political marketing as an important source of creating and applying nation state's soft power at the example of USA and China“, pp. 422-432, *Book of proceedings from 10. International Scientific Conference „Students encountering science“*, November 2017. (DOI: 10.7251/STES1609422S4; ISBN 978-99976-662-8-4; COBISS.RS-ID 6880024); **M14**
- „The future of the European Union enlargement policy for the Western Balkan countries after the Great Britain's decision to leave The EU “, pp. 126-134, *Book of proceedings from 3. International Scientific Conference „MES“*, September 2017. (DOI 10.7251/MFP1701126S; UDK 327(4-672EU)(497); COBISS.RS-ID 6752280); **M31**
- „Challenges of the new economic diplomacy in terms of transatlantic trade and investment partnership “, pp. 422-432, *Book of proceedings from 9. International Scientific Conference „Students encountering science“*, November 2016. (DOI: 10.7251/STES1609422S4; ISBN 978-99976-662-8-4; COBISS.RS-ID 6880024). **M31**

Основни подаци о докторској дисертацији

Докторска дисертација кандидаткиње мр Славице Стаменић Јањић под насловом **„Стратешка партнерства Републике Србије од 2009. до 2019. године и њено спољнополитичко позиционирање“** написана је на 255 страна стандардног формата (А4 формат; фонт: Cambria; проред: 1; маргине: 20 мм), од којих су 201 стране основног текста. Остатак чине насловне стране, сажетак, садржај, листа скраћеница, списак табела, графикана, дијаграма и слика, списак коришћене литературе (укупно 727 библиографских

одредница, укључујући монографије, тематске зборнике, научне чланке, новинске текстове и медијска извештавања, примарна документа, изјаве званичника, архивску грађу и изворе са интернета на српском и страним језицима).

Поред увода, дисертација садржи девет основних поглавља: „Стратешка партнерства у међународним односима“, „Циљеви спољне политике Републике Србије после 2000. године и односи са великим силама: стубови спољне политике“, „Стратешко партнерство Републике Србије и Народне Републике Кине“, „Стратешко партнерство Републике Србије и Републике Италије“, „Стратешко партнерство Републике Србије и Републике Француске“, „Стратешко партнерство Републике Србије и Руске Федерације“, „Стратешко партнерство Републике Србије и Уједињених Арапских Емирата“, „Стратешко партнерство Републике Србије и Азербејданске Републике“, „Стратешко партнерство Републике Србије и Републике Грчке“ и десето поглавље „Перспективе стратешких партнерстава Републике Србије“ у коме су изнета закључна разматрања.

Докторска дисертација мр Славице Стаменић Јањић представља заокружену целину у научном, стручном и методолошком смислу. Закључци дисертације поткрепљени су ваљаном аргументацијом. Основна теоријска и практична полазишта заснована су на обимној литератури и бројним изворима. Кандидаткиња је користила монографије и научне и стручне радове великог броја страних и домаћих аутора, изјаве званичника, медијске изворе, као и домаћа међународна документа.

Предмет и циљ дисертације

Предмет предложене теме докторске дисертације „Стратешка партнерства Републике Србије од 2009. до 2019. године и њено спољнополитичко позиционирање“ заправо је једна од најактуелнијих и најизазовнијих тема у међународним односима. Ефикасност стратешког партнерства као спољнополитичког инструмента не представља само главно питање у овом истраживању, већ отвара нове правце у процесу разумевања међународних билатералних односа, као и вођења спољне политике са теоријског и практичног аспекта. Ниво ефикасности постојећих и предложених решења одређен је помоћу изучавања и успостављања одређених емпиријски проверљивих и мерљивих критеријума за остваривање спољнополитичких циљева земље, попут статистичких података и анализа. У предметном истраживању једна од основних теза јесте да је Република Србија, као држава суочена са једнострано проглашеном независношћу Косова и Метохије, као и светском економском кризом из 2008. године, а са тим и процесом померања моћи са Запада на Исток, шансу видеала у диверсификовању своје спољне политике склапањем савезништава са државама које би могле да јој олакшају остваривање њених спољнополитичких циљева. Иако до данас не постоји писани документ о спољнополитичкој стратегији Републике Србије, тежња ка постизању пуноправног чланства у Европској унији истицана је поред питања Косова и Метохије као циљ од приоритетне важности у њеној спољној политици већ дужи временски период. Применом аргументације неокласичног реализма у овом истраживању дато је објашњење зашто су спољнополитички одлучиоци у политици четири стуба и формирања мреже стратешких партнерства видели најбољи начин за остварење националних интереса, особито оних који се односе на очување територијалног интегритета земље, али и чланства у ЕУ.

Кандидаткиња је за време докторских студија на Факултету политичких наука Универзитета у Београду имала могућност да савлада теоријска знања из области политикологије и међународних односа што је неопходно за израду наведене докторске тезе. Осим тога, имала је прилику и да стекне практично искуство из ове области током рада у Министарству трговине, туризма и телекомуникација у Влади Републике Србије, на пословима везаним за економску дипломатију, али и на радној позицији у политичком одељењу Амбасаде Народне Републике Кине у Републици Србији, на којој се тренутно налази. Кандидаткиња говори српски и енглески језик што јој омогућава да стекне увид у сву постојећу литературу на тему стратешких партнерстава у међународним односима на поменутиим језицима. Такође, кандидаткиња има потребно искуство из научно-истраживачког рада о чему сведочи списак њених објављених радова који се односе на актуелне проблеме из области међународних односа.

Временско одређење предмета истраживања везује се за период од 2009. до 2019. године. Сам почетак овог временског интервала обележило је постављање темеља политици склапања стратешких партнерстава Републике Србије са другим државама, односно новоформираној стратегији спољне политике заснованој на четири стуба закључењем стратешког партнерства са Народном Републиком Кином. За крај временског одређења предмета истраживања узета је 2019. године када је Република Србија закључила стратешко партнерство са Републиком Грчком. У раду је свакако, у контексту једностраног проглашења независности Косова и Метохије као и економске кризе из 2008. године и процеса померања моћи са Запада на Исток, неопходно направити и осврт на неколико година уназад јер су ово временско раздобље обележиле бројне турбуленције и промене на пољу међународних односа. Поред светске економске кризе, недостатка међудржавног поверења и кризе Европске уније, избегличке и мигрантске кризе, поменути временски интервал од нарочитог је значаја јер тада долази до опадања моћи Сједињених Америчких Држава, а истовремено и наставка раста кинеске економије.

Република Србија је од 2009. године до сада потписала стратешка партнерства са укупно седам земаља – Народном Републиком Кином (2009.), Републиком Италијом (2009.), Републиком Француском (2011.), Руском Федерацијом (2011.), Уједињеним Арапским Емиратима (2013.), Азербејџанском Републиком (2018.) и Републиком Грчком (2019.). Истраживање је усмерено ка вођењу спољне политике од стране руководства Републике Србије, као и политичким, економским, безбедносним и културним аспектима билатералних односа Србије са њеним горепоменутиим стратешким партнерима, па ће у том смислу просторно одређење предмета истраживања бити на процесу анализирања одлука по питању билатералне сарадње на нивоу стратешког партнерства, донетих од стране националних и државних институција на територији Републике Србије и поменутиих земаља које се географски налазе на простору Европе и Азије.

Научна област у оквиру којег је спроведено истраживање у ширем смислу припада науци о међународним односима. Кандидаткиња полази од теза неокласичног реализма, који кроз синтезу структуралног реализма и спољнополитичке анализе, покушава да пружи објашњење за конкретно спољнополитичко деловање појединачних земаља. Научни значај овог рада условљен је испуњењем научног циља рада, односно научним објашњењем, а на основу тога и достизањем констатације о недовољно провереном проблему. Прикупљањем и обрадом релевантних података кандидаткиња је тестирала општу научну хипотезу која каже да стратешка партнерства представљају најбољи оквир сарадње Републике Србије са другим државама јер доносе користи формалних савеза, а

истовремено јој остављају слободу деловања у спољној и безбедносној политици. Поред тога кандидаткиња је проверила и тачност посебних хипотеза, које произилазе из горепоменуте опште, а чију је тачност тиме потврдила или оповргнула. У вези са тим, кандидаткиња је истражила кључне елементе и факторе који су у датом временском периоду имали утицај на руководство Републике Србије да формира стубове спољне политике и пронађе најбољи начин за остварење националних интереса, особито оних који се односе на очување територијалног интегритета земље приликом закључивања стратешких партнерства са другим државама. Додатни осврт кандидаткиња је направила анализом билатералних односа Републике Србије са поменутим земљама и то на политичком, економском, безбедносном и културном нивоу. С обзиром на то да се временски оквир предметног истраживања везује за период након 2009. године, када се српске политичке елите одлучују да диверсификују своја савезништва путем идеје о стварању четири стуба спољне политике и потписивањем стратешких партнерстава са другим државама, у овом истраживању направљен је осврт и на период када су постављени темељи спољнополитичкој концепцији заснованој на четири стуба, а затим и на моменат једностраног проглашења независности Косова и Метохије, као и на економску кризу из 2008. године и процес померања моћи са Запада на Исток. Стога је један од научних циљева које ово истраживање тежи да испуни научна дескрипција. Један од основних научних циљева овог истраживања је и научно објашњење. Препознавање и утврђивање фактора који су променили класично реалистичко разумевање међудржавних односа, у овом случају на примеру промене вођења спољне политике Републике Србије и проналазка решења у стратешким партнерствима са другим државама како би се смањила претерана зависност од једне стране, поготово Сједињених Америчких Држава, Европске уније и НАТО, предуслов је како би се достигли циљеви научног објашњења. Научним објашњењем се другачији приступ вођењу спољне политике, базиран на принципу диверсификације савезништава доказује мање или више ефикасним, као и то да су међудржавни односи померили своје тежиште односно да смо савременици нове етапе међудржавних односа који захтевају веома често синхронизацију политичких, безбедносних и економских токова, а у одређеним ситуацијама и политичке уступке како би се испунили национални економски интереси. Научна прогноза је усмерена ка нормативном пружању алтернатива на будуће деловање у међудржавним односима при чему би потписивање стратешких партнерстава представљало темељ при решавању проблема на спољнополитичком, односно међудржавном нивоу. Другим речима, провером ваљаности опште хипотезе утврђује се да ли су стратешка партнерства најефикаснији начин Републици Србији за остварење националних интереса, нарочито оних који се односе на очување територијалног интегритета земље.

Друштвени циљеви ове дисертације су од вишеструког значаја те је друштвени значај овог истраживања на сличној равни као и научни. С једне стране, грађани Републике Србије имаће прилику да стекну увид у све релевантне информације у вези са стратешким партнерствима које је Република Србија закључила са другим државама у периоду између 2009. и 2019. године, као и њиховом значају за спољнополитичко позиционирање Србије. Са друге стране, политички одлучиоци имаће прилику да јасније сагледају спољнополитичку оријентацију Србије утемељену на четири стуба, као и одлуке везане за одабир стратешких партнера и закључивање ових споразума у периоду на који се предметно истраживање односи. Такође, имајући у виду недовољну посвећеност српске академске елите истраживачком раду на тему стратешких партнерстава Републике Србије као и недовољну обрађеност ове теме у домаћој и страниј литератури, кандидаткиња је

посветила изузетну пажњу и академску непристрасност са циљем да читаоцима овог рада прикаже реалност у разумевању оваквог оквира међудржавне сарадње и да подстакне даљу анализу и тумачење свих потенцијалних бенефита које такав вид неформалних савеза може да понуди. Политичка и академска елита Србије ће кроз овај рад разумети предности и недостатке које може да пружи сарадња у оквиру стратешког партнерства, али и потенцијалне шансе које Република Србија може да оствари у билатералној сарадњи на политичком, безбедносном, економском и културном плану са државама са којима има потписане споразуме о стратешком партнерству, а то има за циљ да подстакне даља истраживања и проверу постојећег дискурса на дату тему од стране научних истраживача првенствено са простора територије Републике Србије, али и шире.

Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању

Хипотетички оквир у докторској дисертацији „**Стратешка партнерства Републике Србије од 2009. до 2019. године и њено спољнополитичко позиционирање**“ састоји се из једне опште и девет посебних хипотеза. Овде наводимо хипотезе на начин како су изнете у уводном делу докторске дисертације.

Општа хипотеза - Стратешка партнерства представљају најбољи оквир сарадње Републике Србије са другим државама јер имају потенцијал да некој земљи донесу користи какве формални савези могу пружити, а истовремено јој остављају слободу деловања у спољној и безбедносној политици. Страх од формалног обавезивања и претеране зависности од једне стране, оличене у Западу, односно Сједињеним Државама и Европској унији, подстиче Републику Србију да диверсификује своја савезништва. У контексту једностране сецесије Косова и Метохије као и глобалне економске рецесије из 2008. године и процеса померања моћи са Запада на Исток, српске политичке елите су у политици стубова спољне политике и потписивања стратешких партнерстава виделе најбољи начин за остварење националних интереса, особито оних који се односе на очување територијалног интегритета земље.

Прва посебна хипотеза - У свету после Хладног рата, а нарочито после економске кризе из 2008. године, традиционални савези постају превише нефлексибилни и недовољни да се задовоље различити национални интереси, а пре свега интереси економске безбедности држава. Улазећи у стратешка партнерства, земље постају безбедније, притом не плаћају цену уласка у формалне савезе чиме су ослобођене од ризика да могу бити увучене у ситуације у којима би повлачиле неке потезе које нису у њиховом интересу.

Друга посебна хипотеза - Спољна политика Републике Србије се после 5. октобра 2000. године окренула повратку у најзначајније међународне организације и обнови односа са највећим силама тог времена, пре свега са Сједињеним Америчким Државама и Европском унијом, при чему није занемаривала ни односе са Руском Федерацијом, Народном Републиком Кином, али и земљама Трећег света. Ипак, било је јасно да су односи са САД и ЕУ приоритет. До промена у спољној политици Србије долази услед западних, пре свега америчких притисака за независност Косова и Метохије, када је дошло и до промене спољнополитичких циљева земље односно уравнотежавања односа са великим силама и проглашења војне неутралности у децембру 2007. године. Опажањем тадашњег српског руководства да са избијањем светске економске кризе 2008. године долази до појаве

нових центара моћи у свету, наша спољна политика се окреће појачаној сарадњи са Русијом и Кином, што доводи до појаве два нова стуба спољне политике. Стратешка партнерства постају начин да се истовремено очува територијални интегритет земље, а не наруши главни спољнополитички циљ после 2000. године, а то је чланство у ЕУ.

Трећа посебна хипотеза - Потписивањем споразума о свеобухватном стратешком партнерству између Србије и Кине повећава се прилика за продубљивање традиционално добрих и пријатељских односа између две земље, што доводи до унапређења њихове билатералне сарадње. Јачање политичких, економских и културних веза између Србије и Кине на принципима узајамне користи и равноправности један је од најважнијих спољнополитичких приоритета Србије. Због важног геополитичког положаја који заузима, Србија представља важно чвориште на мапи економског продора Кине у Европу, оличеног у великом пројекту „Појас и пут”, што јој пружа шансу да искористи све потенцијале стратешког партнерства са НР Кином и постави се као један од кључних партнера на овом пројекту. Такође, учешће Србије у платформи сарадње Кине и земаља Централне и Источне Европе, у оквиру механизма „17+1” омогућава да се повећа број заједничких српско-кинеских економских пројеката. Поштовање интереса Србије у решавању косовског проблема, као једног од њених највећих унутрашњих и спољнополитичких изазова, додатно је обезбеђено уз чврсте политичке и економске везе са Кином, као државом сталном чланицом СБ УН.

Четврта посебна хипотеза - Успостављањем стратешког партнерства са Италијом, Србија подиже ниво сарадње са једном од најважнијих земаља чланица ЕУ и тиме поспешује прилике и капацитете за остварење свог примарног спољнополитичког циља, односно пуноправног чланства у ЕУ. Такође, будући да је Република Италија један од најзначајнијих трговинских партнера Републике Србије, ово партнерство има циљ да одржи и унапреди економску сарадњу две земље.

Пета посебна хипотеза - Потписивањем споразума о стратешком партнерству са Републиком Француском, једном од водећих земаља ЕУ, као и једном од сталних чланица Савета безбедности УН, Србија не само да подиже на виши ниво традиционално добре билатералне односе са овом европском државом већ и олакшава испуњење и одбрану основних стратешких и националних интереса. Ангажовање Србије на успостављању што квалитетнијих и ближих односа са Републиком Француском је и резултат жеље да се избалансира немачка политика према питању чланства Србије у ЕУ и стекне подршка од друге најмоћније земље Европске уније.

Шеста посебна хипотеза - Имајући у виду традиционално блиске политичке везе између званичне Москве и Београда, додатно учвршћивање односа кроз потписивање Декларације о стратешком партнерству између Србије и Русије олакшава одбрану националних интереса Србије на међународном плану. Развој стратешких односа са Руском Федерацијом додатно доприноси решавању косовско-метохијског проблема, имајући у виду да је и Русија стална чланица Савета безбедности Уједињених нација. Продубљивање односа са Руском Федерацијом важно је и из економских разлога, а пре свега у сектору енергетике.

Седма посебна хипотеза - Оснаживање економских односа Србије са Уједињеним Арапским Емиратима кроз потписивање стратешког партнерства са том земљом утиче на раст инвестиција у Србији, а самим тим и на њено међународно и регионално позиционирање као атрактивне инвестиционе дестинације. На тај начин Србија не само да

отвара простор за јачање економске сарадње са Уједињеним Арапским Емиратима већ подиже свој економски положај и инфраструктурне капацитете, и представља се остатку света као пожељан партнер у региону Југоисточне Европе.

Осма посебна хипотеза - Развој стратешких односа Србије са Азербејџанском Републиком осигурава континуирану подршку територијалном интегритету Србије на међународном плану, узимајући у обзир сличне проблеме са којима се две земље суочавају. Продубљивање добрих односа са Азербејџанском Републиком, пре свега у погледу инвестиција азербејџанске стране у инфраструктурне пројекте у нашој земљи, доприноси економском развоју Србије.

Девета посебна хипотеза - Закључивањем стратешког партнерства са Грчком, Србија наставља традицију добрих односа са овом земљом, повећава потенцијал за даљу сарадњу двеју држава, али и потврђује чврсту опредељеност према европским интеграцијама јер је ово једно од три стратешка партнерства Србије са неком од држава чланица ЕУ.

Опис садржаја (структуре по поглављима) дисертације

Докторска дисертација мр Славице Стаменић Јањић се састоји из увода и девет основних поглавља и десетог поглавља у коме су изнета закључна разматрања.

У *уводном делу* рада представљени су суштина истраживачког проблема, теоријско и операционо одређење предмета истраживања, дефинисани су истраживачки циљеви, постављен је хипотетички оквир истраживања, као и методологија која је коришћена током истраживања. Такође, у овом делу раду представљен је и сажети преглед структуре дисертације по поглављима.

У *првом поглављу* овог рада, сачињеном од четири целине, дефинисан је концепт стратешких партнерстава у међународним односима. Поред појма и различитих схватања стратешких партнерстава у међународним односима, представљени су и домети, могућности и ограничења истих. Такође, у овом поглављу покушали смо објаснити, применом аргументације неокласичног реализма, зашто су српске политичке елите у политици стубова спољне политике и потписивања стратешких партнерства виделе најбољи начин за остварење националних интереса, особито оних који се односе на очување територијалног интегритета земље. Стога, значајна пажња овог поглавља била је усмерена на анализу стратешких партнерстава из угла неокласичног реализма.

У *другом поглављу* рада, који се састоји од четири целине, пажња је била усмерена на циљеве спољне политике Републике Србије после 2000. године и односе са великим силама, односно „стубове спољне политике“. Овај део рада је посвећен неутралности у међународним односима и ”политици четири стуба”, али и чланству у Европској унији као главном спољнополитичком приоритету Републике Србије. Поред тога, покушали смо да пружимо одговор и на питање да ли и у којој мери национална политика представља терет економским интересима и процесу европских интеграција Републике Србије.

У *трећем поглављу* рада, подељеном на четири целине, бавили смо се свеобухватним стратешким партнерством Републике Србије и Народне Републике Кине из 2009. године, уједно и првим закљученим стратешким партнерством Републике Србије. У оквиру јачања политичких, економских и културних веза између званичног Београда и

Пекинга на принципима узајамне користи и равноправности, посебна пажња овог дела рада посвећена је подршци по питању одбране националних интереса и очувања територијалног интегритета Републике Србије од стране Народне Републике Кине. Предмет анализе био је и положај Републике Србије као важног чворишта на мапи економског продора Кине у Европу, односно иницијативе "Појас и пут", као и свеобухватна сарадња Републике Србије и Народне Републике Кине у оквиру механизма "17+1".

Четврто поглавље, састављено од три целине, посвећено је анализи односа Републике Србије са Републиком Италијом кроз споразум о стратешком партнерству из 2009. године. У овом поглављу акценат је на економским интересима и трговинским везама као деловима спољнополитичких стратегија Републике Србије и Републике Италије. Такође, поред позиције Републике Италије у Европској унији и шанси за подршку пуноправном чланству Републике Србије, предмет анализе овог поглавља биће и став Републике Италије по питању Косова и Метохије.

Пето поглавље у овом раду чине четири целине и оно је усмерено на подизање на виши ниво традиционално добрих и блиских односа између Републике Србије и Републике Француске кроз споразум ове две државе о стратешком партнерству из 2011. године. Поред економске сарадње и француских инвестиција у Србији, у овом делу рада разматрани су и стратешки односи са Републиком Француском у контексту шансе за подршку Србији у одбрани националних интереса. Посебна пажња у овом делу рада стављена је на Републику Француску као противтежу Савезној Републици Немачкој по питању европских интеграција Србије.

Нагласак *шестог поглавља*, које је подељено на три целине, јесте на Декларацији о стратешком партнерству Републике Србије и Руске Федерације из 2011. године. У овом делу рада представљена је Република Србија између стратешке опредељености ка чланству у Европској унији и блиских политичких веза званичне Москве и Београда. Поред енергетске зависности Републике Србије од Руске Федерације, предмет анализе представља и наклоњеност Руске Федерације Републици Србији по питању проблема Косова и Метохије у Савету безбедности Уједињених нација.

Фокус седмог поглавља, састављеног од три целине, је на стратешком партнерству између Републике Србије и Уједињених Арапских Емирата из 2013. године. У контексту билатералне сарадње двеју земаља анализирана је њихова економска сарадња као и инвестиције Уједињених Арапских Емирата у Србију и њено регионално позиционирање у економским токовима. Такође разматран је однос Уједињених Арапских Емирата према региону Западни Балкан и питању Косова и Метохије.

Осмо поглавље, које чине три целине, усмерено је на стратешко партнерство између Републике Србије и Азербејџанске Републике из 2018. године. У овом поглављу приказано је продубљивање традиционално пријатељских односа између Републике Србије и Азербејџанске Републике кроз склапање стратешког партнерства. Поред подршке Азербејџанске Републике ка очувању територијалног интегритета Републике Србије, у овом делу рада представљен је и потенцијал за економску сарадњу између Републике Србије и Азербејџанске Републике.

У деветом поглављу, које се састоји из три целине, акценат је стављен на стратешко партнерство између Републике Србије и Републике Грчке из 2019. године. Закључивањем стратешког партнерства са Грчком, Србија наставља традицију добрих односа са овом земљом, повећава потенцијал за даљу сарадњу двеју држава, али и потврђује чврсту

опредељеност према европским интеграцијама. Поред тежње Републике Србије ка чланству у Европској унији и ставу Републике Грчке према том питању, у овом поглављу биће представљене и шансе за продубљивање економске сарадње између Србије и Грчке, али и њихови традиционално добри и пријатељски односи и културне везе.

У десетом поглављу рада, сачињеном од две целине, пружили смо одговор на питање које су перспективе стратешких партнерстава Републике Србије. Кроз анализу досадашње ефикасности стратешких партнерстава Републике Србије, као важног инструмента за њено спољнополитичко позиционирање, сумирани су постигнути резултати из претходног периода, уз појашњење да ли су почетни хипотетички ставови делимично или потпуно потврђени. Такође у овом делу рада дати су предлози и препоруке актуелној и будућим владама Републике Србије са циљем превазилажења препрека, а максимизирања шанси и домета стратешких партнерстава у међународним односима.

Методe које су примењене у истраживању

Основна претпоставка предметног истраживања је да стратешка партнерства која је Република Србија склопила са другим земљама у периоду од 2009. па до 2019. године представљају најбољи оквир међудржавне сарадње за Републику Србију у савременим међународним односима. Овде се пре свега полази од хипотезе да оквир сарадње као што су стратешка партнерства доносе Републици Србији користи које би јој пружили формални савези, док јој истовремено остављају слободу деловања у спољној и безбедносној политици. Начин на који је формулисано истраживачко питање одредио је неокласични реализам за основно теоретско становиште која је даље детерминисало креирање хипотетичког оквира за предметно истраживање. Када је реч о основним научним методама у одређеним фазама израде и реализације пројекта истраживања коришћене су готово све врсте основних метода истраживања и њихови поступци као што су анализа, синтеза, класификација, генерализација, дедукција и индукција. Посебну улогу у истраживању имала је и анализа као основна научна метода истраживања. Када је у питању аналитичка метода нагласак је првенствено био на анализи садржаја односно анализи доступне научне и стручне литературе, као и анализи институционалних извора података, односно нормативно-правних докумената, али и анализи других извора података у вези са темом истраживања. Анализа је научно дескриптивна и експланативна, а основу постављених научних циљева истраживања добијени су резултати који су омогућили опис, а затим и објашњење на задата истраживачка питања. У раду је заступљена парцијална анализа јер предметно истраживање обухвата само део спољне политике Републике Србије. Такође у раду су коришћене основне аналитичке методе попут специјализације, односно класификације као једног од њених облика. Специјализација се користила у свим фазама истраживања са циљем постизања сазнања о специфичностима посебних стратегија спољне политике Републике Србије и детерминанти које утичу на процес њиховог доношења. Метод класификације коришћен је у смеру креирања модела ефикасних и неефикасних стратешких партнерстава међу државама и њиховог стварног утицаја на спољнополитичке приоритете и циљеве. У овом истраживању је коришћена и хипотетичко-индуктивна и хипотетичко-дедуктивна метода као основне методе научног сазнања. Индукција је заступљена првенствено из разлога што се у истраживању бавимо појединачним облицима билатералне сарадње између

Србије и седам земаља у оквиру стратешких партнерстава, али такође и различитих стратегија спољне политике. Ову методу карактерише разматрање појединачних чиниоца предмета истраживања који доводе до постизања општости у закључивању, и она даље води ка употреби синтезе и генерализације. У истраживању је заступљена и дедукција односно користи се да би од досадашњег општег сазнања о стратешким партнерствима извели закључке о стратешким партнерствима Републике Србије са појединачним државама, али и о тако утемељеној спољнополитичкој стратегији. Посебна пажња је усмерена и на коришћење методе студије случаја у овом истраживању. Како се свако од седам закључених стратешких партнерстава Републике Србије у временском интервалу од 2009. до 2019. године може посматрати као посебан случај, најподобнија за примену у оквиру овог истраживања јесте компаративна метода односно мозаик метода студије случаја, при чему је истраживачка пажња фокусирана на праћење развоја коришћених стратегија спољне политике Републике Србије у односима са седам различитих земаља у ограниченом временском периоду. Када је реч о оперативним методама прикупљања података за дато истраживање су релевантне квалитативна анализа садржаја, али и квантитативна анализа статистичких података који се првенствено односе на међудржавну економску и трговинску сарадњу. Дакле, предметно истраживање се првенствено ослања на методологију анализе дискурса и квалитативну анализу садржаја значајних извора попут већ доступних истраживања, као и стратешких докумената, прес билтена, саопштења за јавност, медијских извештавања о релевантним догађајима, података државних органа који утврђују и спроводе спољну политику Републике Србије, ратификованих међудржавних споразума и усвојених стратегија, спољнополитичких доктрина, декларација, резолуција и закона из којих је могуће пратити динамику успостављања стратешког партнерства и његовог даљег развоја. Поред тога, у раду је коришћена и статистичка метода у складу са датим истраживањем, попут макроекономских показатеља и статистичких података релевантних институција, као што су Републички завод за статистику и Народна банка Србије, који се примарно односе на економску и трговинску међудржавну сарадњу. На основу одређивања предмета истраживања може се извести закључак да су и квалитативне, као и квантитативне методе примењиве у случају овог истраживања.

Остварени резултати и научни допринос дисертације

Имајући у виду основне показатеље научног значаја истраживања, односно дејство резултата на фонд научног и научно-теоријског сазнања, можемо приметити да се научни значај овог рада налази у систематизовању постојећих и стицању нових научних сазнања о значају стратешких партнерстава Републике Србије са другим државама закљученим у временском интервалу између 2009. и 2019. године, као и њихов утицај на спољнополитичко позиционирање Србије. На хеуристичком плану значај овог истраживања се огледа у намери да се образложе нова сазнања и да се усвоји нови закључак којим се потврђује, односно оповргава основна теза у овом истраживању да стратешка партнерства Републике Србије са другим државама закључена после 2009. године представљају најбољи оквир билатералне сарадње Србије са неком државом. Ово истраживање ће допринети проширењу постојећег научног фонда у Републици Србији, те стога можемо закључити да постоји јасан научни допринос овог истраживања. У предметном истраживању становиште неокласичног реализма послужило је као претпоставка за објашњење одабира стратешких партнерстава у спољнополитичком позиционирању Републике Србије у временском раздобљу између 2009. и

2019. године. У том смислу ова докторска дисертација не само да може да попуни празнину у нашем научном спознавању међународних односа, већ нам може и помоћи да боље разумемо ограничења и могућности са којима се суочавала Република Србија у процесу креирања спољнополитичке стратегије постављањем стратешких партнерстава за најбољи оквир међудржавне сарадње након 2009. године. Ефикасност стратешког партнерства као спољнополитичког инструмента је основни истраживачки проблем овог рада, а на основу тога намера овог истраживања била је да се установе потенцијалне, у пракси примењене и одрживе, солуције које нуде корисне смернице за ефикасно вођење спољне политике. Ниво ефикасности постојећих и предложених решења одређен је помоћу изучавања и успостављања одређених емпиријски проверљивих и мерљивих критеријума, попут статистичких података и анализа.

Закључак

1. На основу изведеног истраживања, може се потврдити да је кандидаткиња показала смисао за научно-истраживачки рад и продубљено разумевање о томе да ли су актуелни односи између Србије и седам земаља са којима је Србија успоставила споразуме о стратешком партнерству најбољи оквир њихове билатералне сарадње. Одабрана тема докторске дисертације је актуелна, научно потребна, друштвено оправдана и у складу је са до сада показаним научним интересовањем мр Славице Стаменић Јањић, способностима кандидаткиње и њеним професионалним опредељењем. Она представља самосталан истраживачки рад о стратешким партнерствима Републике Србије од 2009. до 2019. године и њеном спољнополитичком позиционирању. Тема истраживања има неопходан научни и друштвени значај и резултат рада на њој може дати веома важан допринос разумевању примене теорије неокласичног реализма у анализи ефикасности вођења спољне политике. У предметном истраживању становиште неокласичног реализма послужило је као претпоставка за објашњење доприноса стратешких партнерстава у спољнополитичком позиционирању Републике Србије у временском раздобљу између 2009. и 2019. године.

2. У дисертацији је приметна амбиција кандидаткиње, како у погледу научних циљева (заступљеност сва три циља – дескрипције, објашњења, предвиђања), тако и у погледу схватања друштвене потребе да се истражи предмет дисертације. Реч је о изузетно актуелном истраживању које може бити од научне и шире друштвене користи и подстицај за даља научна истраживања билатералних односа између Србије и земаља са којима Србија има склопљене споразуме о стратешком партнерству.

3. Структура садржаја дисертације поштује принципе општости и конкретизације истраживања и начела прецизности, реалности и ограничења. Она омогућава свођење предмета истраживања у научно прихватљиве оквире за спознају и одређење појава, и приказ резултата истраживања. Садржај предмета дисертације је правилно структуриран, те омогућава реализацију постављених циљева.

4. Приложена литература дала је веома добру грађу за израду докторске дисертације, те учвршћује закључак Комисије о свеобухватно исправној методолошкој усмерености кандидаткиње.

5. Постигнути резултати истраживања кандидаткиње мр Славице Стаменић Јањић представљају драгоцен, изузетан допринос, како у смислу ваљаног разумевања теме, тако и у стварању могућности њеног даљег и ширег сагледавања.

Анализом и критичком оценом докторске дисертације **„Стратешка партнерства Републике Србије од 2009. до 2019. године и њено спољнополитичко позиционирање“**, Комисија закључује да је дисертација мр Славице Стаменић Јањић написана у складу са усвојеном пријавом и одобрењем Наставно-научног већа Факултета политичких наука Универзитета у Београду. На основу укупне и критичке оцене садржаја докторске дисертације, чланови Комисије оцењују да докторска дисертација кандидаткиње **мр Славице Стаменић Јањић** представља самостално научно дело, па су се у складу са тим стекли сви неопходни услови за њену јавну одбрану.

У Београду, 15. јула 2024. године.

Комисија за оцену дисертације:

1. проф. др Драган Симић, члан,
редовни професор,
Факултет политичких наука Универзитета у Београду

2. проф. др Драган Ђукановић, члан,
редовни професор,
Факултет политичких наука Универзитета у Београду

3. др Ана Јовић-Лазич, чланица,
виши научни сарадник,
Институт за међународну политику и привреду, Београд